

PORTRET VAN DE KATTENBERG

Dementievriendelijk thuiswonen in Aalten

MEER INFORMATIE

De Kattenberg is sinds 2022 onderdeel van het leernetwerk Thuis Oud van Vilans. Meer informatie over het leernetwerk en de portretten van de andere deelnemers vind je onder het thema 'zelfstandig wonen' op beteroud.nl.

Portret van De Kattenberg

Aalten is, net als Rome, gebouwd op zeven heuvels, waarvan De Kattenberg er één is. Op deze heuvel ligt het gelijknamige wooncomplex waar ruim een jaar geleden de gemeente Aalten, zorgorganisatie Marga Klompé en woningcorporatie De Woonplaats gestart zijn met een nieuwe woonvorm voor ouderen. De Kattenberg biedt naast woningen voor senioren ook woonruimte aan ouderen waarvan één van de partners beginnende dementie heeft¹. Door de opzet van de woonvorm kunnen de partners bij elkaar blijven wonen, ook als de zorgvraag toeneemt.

In dit portret over De Kattenberg lees je meer over hoe deze woonvorm tot stand is gekomen, hoe de samenwerking verloopt en wat de succesfactoren zijn.

1. kan elk ouderpaar zijn met een duurzame relatie, in welke 'samenstelling' dan ook.

Over het initiatief

In het voorjaar van 2021 betrokken de eerste bewoners hun nieuwe appartement in De Kattenberg. Deze bewoners, waarvan één van de partners beginnende dementie heeft, hebben in dit wooncomplex hun nieuwe levensloopbestendige woning gevonden. Het uitgangspunt in De Kattenberg is namelijk dat de partners bij elkaar kunnen blijven, ook als de gezondheid achteruit gaat. En wanneer één van de partners overlijdt kan de ander hier blijven wonen.

WONEN EN WELZIJN STAAT VOOROP

Op het moment dat de bewoners van De Kattenberg hun appartement betrekken wonen en leven zij nog zelfstandig. Wonen en welzijn staat wat betreft Jos Boersma, de wooncoach, dan ook voorop. Zorg volgt wanneer het echt noodzakelijk is. De rol van de wooncoach is dan ook het aanreiken van mogelijkheden aan de bewoners zodat zij zo zelfstandig mogelijk blijven en elkaar onderling helpen waar mogelijk. Daarnaast is de wooncoach er voor vragen over wonen, welzijn en zorg en het ondersteunen van de mantelzorgers.

*“Er is zoveel van ons afgevallen sinds we hier wonen,
we zijn echt ontzorgd én toch zelfstandig”*

- Bewoner van de Kattenberg -

DE LOCATIE

De Kattenberg ligt vlak bij het centrum van Aalten en naast Stegemanhof, een locatie van zorgorganisatie Marga Klompé. Alle faciliteiten zijn dus dichtbij. Bewoners kunnen bijvoorbeeld kiezen om zelf te koken, maaltijden te bestellen of te eten in het gezellige restaurant van Stegemanhof. Hier kan men ook terecht voor activiteiten of om aan te schuiven voor een praatje en kopje koffie. Dat De Kattenberg zo dicht bij het centrum ligt heeft nog een bijkomend voordeel. De bewoners voelen zich op deze manier betrokken bij hun omgeving, dit geeft verbinding en volop mogelijkheden om mee te doen.

Het wooncomplex De Kattenberg is van oorsprong een appartementencomplex voor 55-plussers. Het gebouw is al grotendeels geschikt voor mensen met verminderde mobiliteit. Bijna alle appartementen in het gebouw grenzen aan het ‘Atrium’, de overdekte binnenplaats waar de bewoners en vrijwilligers activiteiten organiseren. Op het moment van schrijven zijn alle 28 appartementen en het gebouw geschikt gemaakt voor de nieuwe doelgroep van De Kattenberg. Door het aanbrengen van personenalarmering, toegangscontrole, cameratoezicht, verbeterde brandveiligheid en trapbescherming is het complex geschikt gemaakt voor bewoners die veel zorg nodig hebben. Ook de rest van het gebouw wordt opgeknapt; het Atrium en de tuin worden in samenspraak met de bewoners ingericht tot een prettige en veilige ontmoetingsruimte met terras. We willen zo met elkaar een fijne plek realiseren waar bewoners graag komen en om samen activiteiten te doen.

➤ WOONVORM DE KATTENBERG IN HET KORT

Doelgroep:	Partners waarvan één van beiden beginnende dementie heeft. Dit kan elk ouderpaar zijn met een duurzame relatie, in welke 'samenstelling' dan ook.
Startjaar:	November 2020
Plaats	Aalten
Aantal bewoners project:	19
Prijsklasse woningen:	Sociale huur (max € 763,47)
Instroom:	De wooncoach verzorgt de selectie en woningtoewijzingen
Doel:	De partners kunnen bij elkaar blijven, ook als de gezondheid achteruit gaat
Betrokken organisaties:	Gemeente Aalten, Marga Klompé en De Woonplaats
Samenwerkingsvorm:	Intentieverklaring en uitvoeringsovereenkomst
Financiering:	Subsidie (regio Achterhoek, Gelderland) en gelijke inleg projectpartners.
Budget:	€ 982.300 over een periode van 3 jaar. Na de projectfase is het uitgangspunt dat De Kattenberg geborgd wordt als reguliere woonvoorziening. De financiering zal bestaan uit WLZ vergoeding aangevuld met bijdrage van de projectpartners. Hoe dit precies wordt vormgegeven wordt in het 3e jaar van de projectfase uitgewerkt. Hierover lopen gesprekken met o.a. het Zorgkantoor.

Samenwerking en organisatie

DE WOONCOACH

De spil in deze nieuwe woonvorm is wooncoach Jos Boersma, die door zijn achtergrond in de gezondheidszorg de doelgroep goed kent. Hij werkt op dit moment fulltime voor De Kattenberg en heeft een kantoor in het complex. De wooncoach is er voor de ondersteuning van de huidige bewoners maar hij organiseert ook de instroom van nieuwe bewoners en de contacten met het (professionele) netwerk om De Kattenberg heen. De eerste maanden van het project stonden voor Jos vooral in het teken van investeren in het contact met de (huidige) bewoners en het bereiken en contact leggen met nieuwe doelgroep van De Kattenberg. Daarnaast is er geïnvesteerd in de relatie met verwijzers zoals praktijkondersteuners van huisartsen, trajectbegeleiders dementie, wijkverpleegkundigen, mantelzorg- en welzijnsondersteuners. Nu de instroom van bewoners op gang is gekomen werpt de investering in dit netwerk zijn vruchten af. Door het contact met bewoners, familie en professionals zoals de thuiszorg en kan Jos signalen oppikken en gericht advies geven.

“Jos is er altijd, als we het even niet weten kunnen we bij hem terecht. Dat is zo fijn!”

- Bewoner van de Kattenberg -

Zodra een appartement in het complex vrijkomt verzorgt de wooncoach de toewijzing van de woning aan paren die geselecteerd zijn. Voordat men besluit te verhuizen naar De Kattenberg zijn er vaak al verschillende bezoeken aan het complex en gesprekken met Jos aan vooraf gegaan. Het is volgens de wooncoach belangrijk te investeren in de relatie met de bewoners voordat ze in De Kattenberg komen wonen. Dit proces kost tijd, omdat een verhuizing zeker in combinatie met dementie voor veel mensen een grote stap is. Het belangrijkste is dat de partners er zelf aan toe zijn. Daarom moet je niet pushen maar duidelijk informeren en de overstap begeleiden. Het feit dat De Kattenberg een wooncoach heeft die dit doet, is een belangrijk onderdeel van het succes. Binnen drie maanden na de verhuizing heeft de wooncoach een evaluatie met de nieuwe bewoners waarin besproken wordt wat de bewoners nodig hebben om zo zelfstandig en goed mogelijk samen te blijven wonen. Maatwerk en korte lijnen zijn hierin het devies.

“Het was best moeilijk om ons oude huis en tuin te verlaten, we zijn nu zo blij dat we de knoop hebben doorgesneden”

- Bewoner van de Kattenberg -

Naast het contact met de bewoners en het organiseren van de woningtoewijzing zorgt de wooncoach in nauwe samenwerking met de projectpartners ervoor dat het gebouw de komende jaren geschikt gemaakt wordt voor een doelgroep met een zwaardere zorgvraag. Het gebouw zal altijd blijven uitstralen dat het in de eerste plaats de plek is waar mensen wonen en elkaar ontmoeten. Tegelijkertijd is het duidelijk dat de zorgvraag

van de bewoners de komende jaren gaat toenemen. Om te zorgen dat iedereen hier in de toekomst veilig en prettig kan wonen zijn er aanpassingen nodig aan het gebouw.

WONEN, WELZIJN EN ZORG SLAAN DE HANDEN INEEN

Tijdens een brainstormbijeenkomst van ouderen, vrijwilligers, WMO medewerkers en professionals van diverse zorg en welzijnsorganisaties werd de vraag gesteld waar ouderen in Aalten behoefte aan hebben. Hieruit kwam de veelgehoorde wens naar voren dat partners het liefst bij elkaar blijven wonen in de eigen vertrouwde omgeving, óók wanneer één van de partners meer zorg nodig heeft dan de ander (zoals bij dementie). Hierin werd in Aalten nog niet voorzien.

Om in deze behoefte te voorzien hebben woningcorporatie De Woonplaats, de gemeente Aalten en zorgorganisatie Marga Klompé de handen ineengeslagen. De oprichting van het nieuwe woonconcept in De Kattenberg krijgt vorm in een driejarig project, waarvan de wooncoach het gezicht en de voortrekker is en samen met leden van de deelnemende organisaties de projectgroep vormt. Deze komt maandelijks bijeen, heeft de leiding over het project en is beslissingsbevoegd. Drie keer per jaar is er ook een bijeenkomst met de stuurgroep van dit project. Tijdens deze bijeenkomst worden de behaalde resultaten besproken en komt de financiële verantwoording aan bod. In de stuurgroep zitten de betrokken wethouder van de gemeente Aalten en de bestuurders van De Woonplaats en Marga Klompé.

Projectgroepleden Bert Tjeertes (beleidsadviseur wonen, gemeente Aalten) en Henk Hogevoonder (regiomanager zorg, Marga Klompé) zijn erg te spreken over de onderlinge samenwerking. Alle partijen hebben

zich aan De Kattenberg gecommitteerd, er is een intentieverklaring en uitvoeringsovereenkomst getekend, en er is vertrouwen dat alle betrokkenen het beste resultaat voor ogen hebben. De heldere gedeelde visie waaraan ook bij tegenslagen vastgehouden wordt en de schaal van de gemeente Aalten dragen ook positief bij aan de samenwerking.

FINANCIERING

Om De Kattenberg financieel mogelijk te maken hebben de drie betrokken partijen ieder een bedrag in de gezamenlijke 'projectpot' gestort. Deze is aangevuld met een subsidie van de regio Achterhoek en provincie Gelderland. Er wordt in dit project dus met één budget gewerkt. Dat is nodig want op deze manier hoef je niet achteraf kosten te verrekenen en is het voor iedereen duidelijk hoeveel geld er beschikbaar is. De onrendabele investeringen (aanloopkosten) die voor De Kattenberg gemaakt worden komen uit deze projectbegroting en deels uit het onderhoudsbudget van De Woonplaats. Daarnaast worden noodzakelijke aanpassingen van het wooncomplex alsook de aanstelling van de wooncoach uit dit budget gefinancierd.

Doorkijkje naar de toekomst

De initiële financiering van De Kattenberg geldt voor drie jaar. Om te zorgen voor een soepele overgang van de financiering is het mogelijk een klein deel van het budget te reserveren voor een doorloop van de woonvorm in 2024. De bedoeling is wel dat het initiatief in 2023 'staat' en dat grote investeringen dan niet meer nodig zijn. Dit betekent dat circa 14 toegewezen appartementen dan bewoond worden door de doelgroep van De Kattenberg en de kosten voor zorg en ondersteuning uit de Wlz, Zvw en/of Wmo betaalt zal worden. De vraag is hoe de specifieke rol van wooncoach na de initiële (financiering) fase gefinancierd kan worden. Deze zal minder uren inzetbaar zijn voor De Kattenberg en wellicht zijn tijd verdelen over verschillende projecten.

De wens van de betrokken partijen is dan ook om in de toekomst vergelijkbare initiatieven ook op andere plekken te realiseren. De Kattenberg voorziet in een behoefte die breder is dan enkel de plaats en gemeente Aalten. Dat is te zien aan het feit dat ook inwoners uit elders in de regio en andere gemeenten interesse tonen in deze woonvorm. Voor die mensen zou het mooi zijn als ook zij, wanneer een van de partners dementie krijgt, in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.

Succesfactoren en knelpunten

De Kattenberg is een mooi voorbeeld van een woonvoorziening waar de ondersteuning met de zorgvraag van de bewoners kan meegroeien. Dergelijke woonvormen zijn nu, en in de toekomst, steeds meer nodig. Met het oog op de vergrijzingsgolf worden mensen aangemoedigd om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Aan de ene kant omdat de verpleeghuiszorg onvoldoende capaciteit heeft om het aantal plekken uit te breiden maar ook omdat dit de wens van veel ouderen is. Plekken als De Kattenberg zijn een nieuwe woonvorm tussen thuis en verpleeghuis en zijn daarmee essentieel om mensen ook gedurende de laatste levensfase eigen regie en een veilig en gelukkig thuis te bieden. Daarbij biedt het noodzakelijke doorstroming op de vastgelopen woningmarkt.

De Kattenberg is nog een 'jong' initiatief, maar er zijn al wel verschillende succesfactoren te formuleren:

- De Kattenberg is tot stand gekomen door subsidies van de 8RHK en de Provincie Gelderland. Dit maakt dat er financiële slagkracht voor de samenwerkende partijen en draagvlak in de regio is.
- De betrokken organisaties laten zien dat zij overtuigd gecommitteerd zijn aan dit project. Er is een heldere gedeelde visie en hieraan wordt vasthouden, óók bij tegenslagen (bijvoorbeeld een langere periode van leegstand).
- Er is onderling vertrouwen in elkaar. In deze samenwerking gaan de betrokkenen er vanuit dat iedereen het beste resultaat voor ogen heeft. Dit project kenmerkt zich door een flinke portie nuchterheid. De betrokkenen laten hun ego thuis; "het gaat om het gezamenlijke resultaat".

- De samenwerking tussen de gemeente Aalten, De Woonplaats en Marga Klompé verloopt zeer goed. De lokale opzet en schaal van de gemeente draagt hier positief aan bij; "we kennen en spreken elkaar".
- De beslissingsbevoegdheid ligt bij de projectgroep. Hierdoor zijn de lijnen kort, is de samenwerking niet bureaucratisch en kan je snel schakelen.
- Het opbouwen van imago en naamsbekendheid kost altijd tijd. In dit project hebben de betrokken organisaties geduld getoond en is deze tijd genomen. Zo is de wooncoach gestart voordat de eerste woningen vrij kwamen en bewoond werden. Daarmee had het project direct een gezicht.
- Een verhuizing is een ingrijpende gebeurtenis in iemands leven, zeker als iemand geconfronteerd wordt met dementie en de verhuizing de laatste levensfase inluidt. Investeren in het contact en ondersteunen van het proces voordat mensen naar De Kattenberg verhuizen is belangrijk. Dit vraagt tijd en die is er ook. De doelgroep moet er zelf aan toe zijn, niet gepusht worden, maar goed geïnformeerd en begeleid worden. De rol van de wooncoach maakt de overgang voor mensen een positieve ervaring.

Voordat deze succesfactoren behaald werden zijn er ook verschillende knel en leerpunten overwonnen.

- De Kattenberg is van oorsprong een wooncomplex voor senioren vanaf 55 jaar. De bewoners van het wooncomplex zijn niet vanaf het begin meegenomen in de planvorming van het project De Kattenberg. Toen de

eerste nieuwe bewoners hun intrek namen in het complex stonden de huidige bewoners voor een voldongen feit. Toen bleek dat niet iedereen blij was met het nieuwe woonconcept. Dit heeft de projectgroep geleerd tijdig te zijn in het informeren en in gesprek gaan en blijven met alle bewoners van het complex. De wooncoach vervult hierin een belangrijke rol.

- Bij het opstellen van het visieplan en het inrichten van de projectgroep is het belangrijk een aantal randvoorwaarden vooraf goed te regelen en af te spreken, bijvoorbeeld:
  - Zorg dat je de begrotingsafspraken vooraf inricht, dit geeft duidelijkheid en scheelt tijd in de uitwerking. Dit geldt ook voor de ‘kassiersfunctie’.
  - Het WOZO akkoord laat zien hoe belangrijk het is het zorgkantoor vanaf de start te betrekken. Maak vooraf bindende afspraken over financiële bijdrage en Wlz vergoedingen.
  - Het project heeft een gezamenlijk belang, dat de bewoners van het complex samen kunnen blijven wonen, óók als de zorgvraag toeneemt. Het is belangrijk dat de betrokken organisaties vanaf het begin samen handelen vanuit dit gedeelde belang en niet vanuit het belang van de eigen organisatie.
  - In de communicatie uitgaan van het belang van inwoners die met dementie te maken krijgen en niet van wat de “woning kan bieden”.
- Beperkingen door corona hielpen niet mee om de nieuwe doelgroep te bereiken. Daarbij had coronazorg veel impact op verwijzers en zorgprofessionals, dit had invloed op het opbouwen van een netwerk en informeren over dit nieuwe project.

Over de gemeente Aalten:

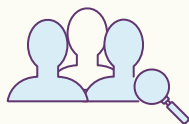
De Kattenberg staat in het hart van de gemeente Aalten en de gemeente is een belangrijke speler in de ontwikkeling van het wooncomplex. Maar hoe ziet deze gemeente eruit en wat zijn demografische gegevens?

Ligging

Aalten is een gemeente in het oosten van Gelderland en ligt tegen de Duitse grens.

Inwoners

In totaal wonen er ruim **27.000 mensen** in de gemeente. Hiervan woont ruim **60%** in de kern Aalten.

Gemeente

Buiten de kern Aalten bevat de gemeente **nog drie andere kernen**; Dinxperlo, De Heurne en Bredevoort en meerdere buurtschappen.

65+

Ruim **20%** van de inwoners is **65 jaar of ouder**.

Mantelzorg

16,6% van de inwoners verleent mantelzorg, t.o.v. het Nederlands gemiddelde van **13,6%**.²

Wijkverpleging

4,5% van de inwoners maakt gebruik van wijkverpleging, dit is meer dan het Nederlands gemiddelde van **3,3%**

Eenzaamheid

Het percentage mensen dat eenzaam is ligt met **43%** lager dan het Nederlands gemiddelde van **47%**.³

Dementie

In 2020 zijn er in Aalten ruim **500** mensen met dementie. In 2050 zal dit aantal, door de vergrijzing, opgelopen zijn tot **1100**.⁴

2. Bron: waarstaatjegemeente.nl

3. Bron: waarstaatjegemeente.nl

4. Bron: samendementie vriendelijk.nl (<https://www.samendementie vriendelijk.nl/sites/default/files/2020-02/Factsheet-dementie-per-gemeente.pdf>)

Dit is Vilans

Samen zorgen dat zorg beter werkt, dat is het maatschappelijke doel van Vilans. Daarvoor brengen en houden we kennis in beweging, met het veld en met andere partners in de langdurende zorg. Als kennisorganisatie willen we dat iedereen met een langdurende zorgvraag zoveel mogelijk het leven kan leiden dat hij of zij wenst.

Auteur: Lian Stouthard

Met dank aan: Barbara de Groen, Marieke Stork en Jos Boersma

©Vilans
April 2023

Churchillaan 11
3527 GV Utrecht
030 789 23 00

info@vilans.nl
www.vilans.nl

